

Nada Grošelj*

Iz osemletne gimnazije v osemletno osnovno šolo: leto 1958

Profesorica klasične filologije Andreja Grošelj, moja mama, je hodila v šolo v prelomnem obdobju, ko sta bili štiriletna osnovna šola in osemletna gimnazija ukinjeni in namesto njiju uvedeni osemletna osnovna šola in štiriletna gimnazija. Čas njenega šolanja je bil prelomen tudi zato, ker je sodila v zadnjo generacijo dijakov na Klasični gimnaziji, ki so imeli staro grščino še kot obvezen predmet. Povprašala sem jo o njenem doživljanju tega prehoda in povedala je naslednje.

Po končani štiriletni osnovni šoli (OŠ Ledina in OŠ Vrtača) je Andreja Grošelj, takrat se je pisala Andreja Kiauta, leta 1955/56 začela svoje srednješolsko izobraževanje v 1. razredu še vedno osemletne Prve državne realne gimnazije v Vegovi ulici – v oddelku 1.a, eni od dveh latinskih paralelk na šoli (a in b). Latinščino je poučeval prof. Evgen Vavken in s snovjo so napredovali dokaj hitro, saj so v *Latinski vadnici za klasične gimnazije* Rudolfa Južničja in Silvestra Koprive predelali vso snov do glagola. Naslednje leto (1956/57) pa je bil pouk latinščine na »realki«, kot se je kratko reklo tej ustanovi, vsaj v nižjih razredih ukinjen, zato so se morali dijaki, ki so se jo želeli učiti še naprej, prepisati na Klasično gimnazijo (v poslopju današnje OŠ Prežihovega Voranca). Z realke sta bili torej premeščeni na Klasično gimnazijo obe latinski paralelki, a in b, ker pa sta oddelka z imenom 2.a in 2.b na gimnaziji že obstajala, so prišleke prekvalificirali v 2.c in 2.d. Pri tem je šola izvedla svojevrsten eksperiment: oddelek 2.c so napolnili izključno z nekdanjimi »realnimi« fanti, oddelek 2.d pa z dekleti, da bi ugotovili, kako se ločeno izobraževanje po spolu obnese dandanes. Ker je segregacija v obeh oddelkih kmalu prinesla disciplinsko, pa tudi učno katastrofo, je šola v 3. razredu (1957/58) fante in dekleta spet združila; ker jih je v 2. razredu odpadlo za cel oddelek (nekateri niso izdelali letnika, nekateri so se raje prepisali nazaj na realko), se je iz »preživelih« oblikoval en sam oddelek, 3.c.

Na prvi in tretji razred nižje gimnazije ima Andreja Grošelj najprijetnejše spomine iz srednješolskih klopi: vzdušje in medsebojni odnosi so bili zelo solidarni in prijateljski, najbrž ne nazadnje tudi zato, ker so se »realčani« na Klasični gimnaziji počutili malce ogroženi od starih »klasikov« in so zato držali skupaj. Ob tem poudarja, da jih učitelji niso obravnavali drugače kot druge dijake, res pa so v dijakih z realke

* Nada Grošelj, dr. jezikovnih znanosti, prof. angleščine in latinščine, samostojna prevajalka, Ljubljana, e-pošta: nada-marija.groselj@guest.arnes.si

Fotografija 8.a (1958/59) z Druge osnovne šole, prej Klasične gimnazije v Ljubljani (hrani Andreja Grošelj).

Fotografija 4.a (1962/63) z Druge gimnazije v Ljubljani (hrani Andreja Grošelj).

načelno videli slabše učence, kot je za *Slovenski poročevalec*, predhodnika današnjega dnevnika *Delo*, povedala tedanja šolska tajnica.

Prelomno leto je prišlo s šolskim letom 1958/59, kajti namesto v 4. razred nižje gimnazije, ki bi mu sledila »mala matura« in nadaljevanje šolanja v višjih razredih iste ustanove, so bili dijaki vpisani v 8. razred pravkar ustanovljene osemletne osnovne šole. Andreja Grošelj se še spominja občutka rahle degradacije, ko so se kot gimnazij-ski četrtošolci (po novem osnovnošolski osmošolci) v šoli spet znašli skupaj z malimi otroki. Sicer pa se takrat v pristopu učiteljev ni pokazala razlika: profesorji so pri mnogih predmetih ostali isti – prof. Ana Šašel, denimo, je poučevala tako prej v okviru osemletne gimnazije kot pozneje v okviru osemletne osnovne šole – in niso spreminjali svojih metod in kriterijev. Do spremembe v klimi je prišlo postopoma, v poznejših letih, k temu pa ni prispevala zgolj prisotnost manjših otrok, ampak tudi prisotnost učiteljev razrednega pouka, ki je zlasti v zbornici zaznamovala življenje.

V 8. razredu se je začel pouk grščine. V vseh treh klasičnih paralelkah a, b in c skupaj se je za grščino odločilo približno za en oddelek dijakov, medtem ko so drugi izbrali francoščino. Zato so za 8.a in 8.b organizirali vzporedne ure grščine in francoščine, ki so jih obiskovali dijaki obeh paralelek. V oddelku c pa je bila edini kandidat za grščino Andreja. Tako je prišla iz oddelka c v oddelek a in ostala v njem vse do »prave« mature, torej do konca 4. letnika nove štiriletne gimnazije. Omenimo še, da se oddelčna formacija s to prerazporeditvijo ni zacementirala, temveč so dijake do mature še večkrat premeščali iz ene paralelke ali tudi gimnazije v drugo.

Zaradi spremenjenega šolskega sistema je za učence 8. razreda OŠ odpadla »mala matura«, ki bi jih čakala kot dijake 4. razreda štiriletne gimnazije. Ali bolje, odpadel je njen manj prijetni del, malomaturantski izpit, dijaki pa so vendarle proslavili: sami so – vsaj Andrejin razred – poskrbeli za slavnostno večerjo na Gospodarskem razstavišču in k njej v skladu s tradicijo prišli z belimi nageljni; po beli barvi nageljnov so se »mali maturanti« razlikovali od »velikih«, ki so nosili rdeče.

Višji razredi klasične gimnazije, ki so zdaj tvorili štiriletno gimnazijo, so se iz poslopja bivše Klasične gimnazije preselili v poslopje Šeste gimnazije v Šubičevi (današnje Gimnazije Jožeta Plečnika). Tej šoli so rekli tudi »francoska gimnazija«, ker se je na njej intenzivno poučevala francoščina v vseh osmih letih gimnazije. S pripojitvijo starejših klasičnih gimnazijcev je iz Šeste in Klasične gimnazije nastala »Četrta«, pozneje »Druga« gimnazija z razredi dveh vrst: »klasičnimi« (z latinščino in grščino) in »francoskimi«. Pri tem je treba poudariti, da dijaki, ki so izbrali grščino, s tem niso bili nujno prikrajšani za pouk modernih jezikov, kajti poleg obveznega prvega tuje-ga jezika, navadno angleščine, so imeli na voljo tudi tečaje iz francoščine, nemščine, italijanščine, ruščine itn., ki so potekali bodisi pred rednim poukom bodisi po njem, in učni uspeh v teh tečajih se je prav tako lahko zabeležil v šolsko spričevalo. Andreja je priložnost izdatno izkoristila in obiskovala tečaje iz vseh štirih naštetih jezikov. Za dijake, ki niso imeli grščine, pa je prof. Silvester Kopriva vodil tečaje grščine.

Živo se spominja razlike v načinu, kako so na Drugi gimnaziji proslavljali maturo klasiki in neklasiki. Medtem ko so neklasiki posegli po podobnih hrupilih kot

SLOVO OD ZADNJEGA »KLASIČNEGA« S POUKOM GRŠČINE

Ni treba delati otročarij,

saj si
že
tako
velik!

»... ET PER DIEM ET PER NOCTEM JE POKOJNIK
SEDEL PRI KNJIGAH...«

STRAN 5

NI TREBA DELATI OTROČARIJ...

NADALJEVANJE S 5. STRANI
Z žalostjo v glasu in s še
bolj žalostnim srcem se je
isto protagonist dotaknil
rpljenja zadnjih let življe-
nja pokojnikovega:

»Odkar so ga tretjic v živ-
ljenju degradirali v prvošol-
ca, je et per diem et per
noctem sedel pri knjigah
er se poglobljal v globine
iblativa absoluta in vseh
rinajstih grških partici-
xov...«

Ko je govornika prekinil
antagonist z besedami: »Do-
volj je blebetanja, o mož!«,
se je prvi spomnil, da bi
bilo zdaj naposled le vred-
no po stari saracenski na-
zadi izročiti zeleni mrtetje-
solcem ključ. Mlečnej je pri-
šel na govorniški oder s cuc-
jem v ustih in skoraj solze

so mu tekale po licih od ve-
selja zaradi tako velike ča-
sti, da lahko sprejme iz rok
velikega četrtošolca ključ
šolskih vrat in ključ mo-
drosti, ki ga bodo tako on
sam kot tudi njegovi sošolci
še krvavo potrebovali...

Tretješolci so sespošljivo
umaknili pogrebcem, ki so
prepevajoč maturantske pe-
smi svečano odšli v sprevo-
du v svojo almo mater v
Šubičevi ulici.

Tam smo srečali profesor-
ja Silva Koprivo, klasičnega
filologa, ki že vrsto let po-
učuje grščino na ljubljanski
klasični gimnaziji.

»Letos smo se le še v
enem razredu učili grški je-
zik,« je dejal. »Zadnji raz-
red je bil to, v katerem so

se učili štiri leta ta lepi in
blagodoneči jezik.«

»Torej ne bo prihodnje
šolsko leto nikogar, ki bi se
učil grščino?«

»Vsako leto vodim tečaj
tega jezika, če se prijavijo
dijaki, ki jih zanima stara
grščina.«

»Zadnji pravi klasiki za-
puščajo šolske klopi. Ali bi
lahko njim in vsem osmo-
šolcem — oziroma četrtošol-
cem — dali kak nasvet, ki
so ga dajali že stari Grki
svojim učencem?«

»Homer je položil svoje-
mu junaku na jezik: U hre
nepiás ohéin, epéi télikos
ési, se pravi: Ni treba de-
lati otročarij, saj si že tako
velik!«

M. RAZTRESEN

Reportaža o maturi zadnjega »klasičnega« razreda (hrani Andreja Grošelj).

Reportaža o maturi zadnjega »klasičnega« razreda (hrani Andreja Grošelj).

današnji maturanti – po piščalkah, raznih kuhinjskih pripomočkih in seveda lastnih glasilkah –, so klasiki svoj nastop zasnovali premišljeno in dostojanstveno. Pri tem jih je še spodbujala okoliščina, da so bili »poslednji« klasiki, kajti za njimi naj ne bi nobena generacija več imela grščine kot obveznega rednega predmeta. Maturantski nastop so pripravljali več mesecev: pod vodstvom sošolca Uroša Lajovca, pozneje znamenitega dirigenta, so naštudirali *Gaudeamus* in še eno latinsko pesem, *O venerabilis barba capucinatorum* (za tiste, ki jim šolanje v klasičnih razredih ni pustilo pričakovanih sledi, je Andreja prevedla besedilo *Gaudeamus* v slovenščino). Z rdečimi nageljni in svečami so se pojoč sprehodili po šoli, nato pa je sprevoz zavil na ulice. Hodili so po cestišču, toda čeprav ni bilo poskrbljeno za cestne zapore, so vozniki uvidevno čakali. Na podiju pred Konzorcijem je imel Rastko Močnik maturantski govor, v katerega so avtorji natresli kar največ duhovitosti in aluzij na pripetljaje pri pouku, in pred Figovcem je – pod Lajovčevim vodstvom – večglasno zapel moški maturantski zborček. Dogodek je bil odmeven: Andreja ima še vedno spravljen čeden kupček časopisnih izrezkov, nekaterih zelo obsežnih, ki so poročali o slovesu »poslednjih klasikov«.